

МСПМД (IMAS) 09.10

Друге видання
01 січня 2003р.
Поправка 5, червень 2013р.

Вимоги до очищення замінованих ділянок місцевості

Директор,
Служба ООН з питань протимінної діяльності (UNMAS, ЮНМАС)
380 Madison Avenue, M11023,
New York, NY 10017
USA

Email: mineaction@un.org
Телефон: (1 212) 963 1875
Факс: (1 212) 963 2498
Веб-сайт: www.mineactionstandards.org

Застереження

Цей документ є чинним з дати, позначеної на титульному аркуші. Оскільки Міжнародні стандарти з питань протимінної діяльності (МСПМД, IMAS) підлягають регулярній перевірці та регулярному перегляду, користувачам слід звернутися з веб-сайтом проекту МСПМД (IMAS) за адресою: <http://www.mineactionstandards.org/> для підтвердження статусу таких стандартів або перевірити їх на веб-сайті ЮНМАС (UNMAS) за адресою: www.mineaction.org

Повідомлення про авторські права

Цей документ Організації Об'єднаних Націй є одним з Міжнародних стандартів з питань протимінної діяльності (МСПМД, IMAS), і авторські права на нього застережено Організацією Об'єднаних Націй. Ані цей документ, ані витяги з нього не можуть відтворюватися, зберігатися або передаватися в жодній формі, або за допомогою будь-яких засобів, або з будь-якою іншою метою без попередньої письмової згоди Служби ЮНМАС, що діє від імені Організації Об'єднаних Націй.

Цей документ не призначений для продажу.

Директор
United Nations Mine Action Service (UNMAS, ЮНМАС)
380 Madison Avenue, M11023
New York, NY 10017
USA

E-mail: mineaction@un.org
Телефон: (1 212) 963 1875
Факс: (1 212) 963 2498

Зміст

Зміст	iii
Передмова	iv
Вступ	v
Вимоги до очищення	1
1. Область застосування	1
2. Посилання	1
3. Терміни, визначення і скорочення	1
4. Технічні характеристики очищення	1
5. Обов'язки	3
5.1. Національний орган з питань протимінної діяльності	3
5.2. Організація, що займається розмінуванням	3
5.3. Орган моніторингу	4
5.4. Контрольний орган	4
Додаток А (Нормативні) Посилання	5
Реєстр поправок	6

Передмова

Міжнародні стандарти для програм у сфері гуманітарного розмінування були вперше запропоновані робочими групами на міжнародній технічній конференції, яка проходила у Данії у липні 1996 року. Були встановлені критерії для всіх аспектів процесу розмінування, рекомендовані стандарти й узгоджене нове універсальне визначення поняття «розмінування». Наприкінці 1996 року принципи, запропоновані у Данії, були розвинені робочою групою під керівництвом ООН і з'явилися «Міжнародні стандарти для проведення операцій з гуманітарного розмінування». Перше видання було опубліковане Службою Організації Об'єднаних Націй з питань протимінної діяльності (ЮНМАС) у березні 1997 року.

З того часу сфера застосування цих початкових стандартів була розширена з метою включення інших елементів протимінної діяльності та відображення змін, внесених до операційних процедур, практики і норм. Ці стандарти були перероблені і перейменовані на Міжнародні стандарти протимінної діяльності (МСПМД, IMAS), а їх перше видання з'явилося у жовтні 2001 року.

Організація Об'єднаних Націй несе загальну відповідальність за створення умов і сприяння ефективному управлінню програмами протимінної діяльності, з розробкою і підтримкою стандартів включно. Тому Служба ЮНМАС є підрозділом у структурі Організації Об'єднаних Націй, що несе відповідальність за розробку і підтримку стандартів МСПМД (IMAS). Підготовка стандартів МСПМД (IMAS) здійснюється за підтримки Женевського міжнародного центру гуманітарного розмінування.

Робота з підготовки, огляду і перегляду стандартів МСПМД (IMAS) здійснюється технічними комітетами за підтримки міжнародних, урядових і неурядових організацій. Найновішу версію кожного стандарту, разом з інформацією про роботу технічних комітетів, можна знайти за посиланням <http://www.mineactionstandards.org/>. Окремі стандарти МСПМД (IMAS) переглядаються не рідше ніж раз на три роки для відображення змін, які мають місце у нормах і практиці протимінної діяльності, а також для введення цих змін до міжнародних правил і вимог.

Вступ

Розблокування земель – це процес вжиття всіх необхідних заходів з метою виявлення, визначення та усунення наявності і підозри наявності мін/ВЗВ за допомогою нетехнічного обстеження, технічного обстеження та/або очищення. Критерій «усі необхідні заходи» має бути визначений НОПМД. Очищення – це останній вид діяльності у цьому процесі, і, в ідеалі, має здійснюватися лише на Підтверджених небезпечних територіях (ПНТ), що зазвичай можна встановити після нетехнічного або технічного обстеження.

Метою очищення є виявлення та видалення або знешкодження усіх мін та Вибухонебезпечних залишків війни (ВЗВ) (включаючи суббоеприпаси, що не вибухнули), з зазначеного району на вказану глибину, з метою забезпечення прийнятності землі для землекористування. Ціль полягає у просуванні культури, відповідно до якої громада, що проживає на забрудненій території, прагне досягти цієї мети шляхом розробки і застосування відповідних процедур управління за рахунок створення і постійного удосконалення кваліфікації менеджерів і саперів, а також придбання безпечного, дієвого і ефективного обладнання.

Бенефіціари гуманітарних програм з розмінування мають бути впевнені, що очищена і розблокована земля є безпечною для використання. Це потребує систем управління і процедур з очищення, що є відповідними, дієвими, ефективними і безпечними. Усі відповідні сторони і учасники місцевої громади мають бути залучені до процесу і мають також регулярно проходити інструктаж та одержувати пояснення в ході операції з очищення, оскільки це є дуже ефективним заходом для завоювання довіри. Зв'язок з громадою (ЗГ) є невід'ємною частиною процесу розблокування земель, що може бути досягнутий завдяки послугам групи з Інформування про міну небезпеку (ІМН) або за участі належним чином підготовлених членів організації, що займається розмінуванням.

Цей стандарт пропонує підхід у два етапи. Перший етап, Забезпечення якості (ЗЯ) передбачає акредитацію та моніторинг організації, що займається розмінуванням, як перед процесом очищення, так і протягом процесу очищення. З цією метою організація, що займається розмінуванням, має створити організацію з ефективним управлінням, розробити та підтримувати процедури і застосовувати ці процедури безпечним, дієвим та ефективним чином. Процедури щодо управління мають бути прозорими і піддаватися перевірці. Залучення громади до процесу розмінування має піддаватися моніторингу в рамках процесу ЗЯ. Другий етап, Контроль якості (КЯ), стосується процесу інспектування очищеної землі до її офіційної передачі бенефіціару для використання.

Таке комбіноване застосування ЗЯ (перед процесом очищення та протягом процесу очищення) із КЯ після процесу очищення сприятиме досягненню прийнятного рівня упевненості в тому, що земля є безпечною для її запланованого використання. Якість очищення має бути прийнятною як для Національного органу з питань протимінної діяльності (НОПМД), так і для місцевої громади, що є бенефіціаром.

У випадках коли міни відсутні, є керівництва, наведені у стандарті МСПМД (IMAS) 09.11 Очищення зони боїв (ОЗБ) або МТКБ 11.30 Вибухи у зонах зберігання боеприпасів – очищення із знешкодженням вибухонебезпечних предметів (ЗВНП), які слід застосовувати, виходячи з ситуації.

Вимоги до очищення

1. Область застосування

Цей стандарт дає визначення терміну «очищення» як частині процесу розблокування земель та конкретизує систему якості (а саме, організація, процедури і обов'язки), необхідну для визначення, що землю було очищено організацією, що займається розмінуванням, відповідно до її контрактних зобов'язань.

Стандарт МСПМД (IMAS) 09.11 пропонує керівництво з Очищення зони боїв. Стандарт МТКБ (IATG) 11.30 Вибухи у зонах зберігання боєприпасів – очищення із знешкодженням вибухонебезпечних предметів (ЗВНП) пропонує керівництво щодо очищення зони навколо складу боєприпасів після небажаного вибуху.

2. Посилання

Перелік нормативних посилань наведений у Додатку А. Нормативні посилання є важливими документами, на які зроблено посилання у цьому стандарті, і які становлять частину положень цього стандарту.

3. Терміни, визначення і скорочення

Повний глосарій термінів і визначень, що застосовуються у серії стандартів МСПМД (IMAS), наведено у стандарті МСПМД (IMAS) 04.10.

У серії стандартів МСПМД (IMAS), слова 'shall' («має», «зобов'язаний»), 'should' («належить», «потрібно», «слід») і 'may' («може») використовуються для позначення бажаного ступеню забезпечення відповідності.

Це вживання відповідає термінології, що використовується у стандартах і керівних принципах ISO:

- a) слово 'shall' («має», «зобов'язаний») використовується для зазначення вимог, методів або специфікацій, які повинні застосовуватися для того, щоб відповідати стандартові;
- b) слово 'should' («належить», «потрібно», «слід») використовується для зазначення бажаних вимог, методів або специфікацій; та
- c) слово 'may' («може») використовується для зазначення можливого методу або способу дії.

Термін «Національна організація з питань протимінної діяльності» (НОПМД) означає Урядову агенцію, часто міжвідомчий комітет у країні, враженій мінами/ВЗВ, на яку покладено відповідальність за регулювання, управління і координування питань протимінної діяльності.

Примітка: За відсутності НОПМД, ООН або інший міжнародний орган можуть вважати за необхідне та доречне прийняття на себе певних або всіх із згаданих обов'язків і виконання певних або всіх функцій ЦЗР, або, рідше, функцій НОПМД.

Термін «Організація, що займається розмінуванням» застосовується до будь-якої організації (урядової, неурядової або комерційної), що несе відповідальність за реалізацію проектів або завдань з розмінування. Організація, що займається розмінуванням, включає головний офіс і підтримуючі частини, та становить один або декілька підрозділів.

Термін «Орган моніторингу» застосовується до будь-якої організації, що здійснює моніторинг роботи організації, що займається протимінною діяльністю, та її підрозділів від імені НОПМД.

Термін «Контрольний орган» застосовується до будь-якої організації, що здійснює КЯ після очищення від імені НОПМД, застосовуючи процедури з випадкової вибірки чи інші відповідні і погоджені методи інспектування.

4. Технічні характеристики очищення

Земля підлягає прийняттю в якості «очищеної» після того, як організація, що займається розмінуванням, забезпечить видалення та/або знешкодження усіх мін та ВЗВ (включаючи суббоєприпаси, що не вибухнули), у визначеному районі на вказану глибину.

Визначений район, що підлягає очищенню, виявляється в ході нетехнічного або технічного обстеження або з іншого надійного джерела інформації, що встановив масштаб забруднення району мінами і ВЗВ. Звертайтеся до стандарту МСПМД (IMAS) 08.10 щодо нетехнічного обстеження та стандарту МСПМД (IMAS) 08.20 щодо технічного обстеження.

Примітка: Пріоритети щодо очищення визначаються, виходячи з впливу на окрему громаду у порівнянні з пріоритетами національної інфраструктури.

Вказана глибина очищення визначається в ході технічного обстеження або на підставі іншого надійного джерела інформації, що встановлює очікувану глибину залягання мін і ВЗВ, а також з оглядом на заплановане використання землі. За відсутності надійної інформації щодо глибини залягання місцевих мін та ВЗВ, НОПМД має розглянути можливість прийняття глибини за замовчуванням. При очищенні від мін із мінімальним вмістом металу, а також у випадку застосування металодетекторів, така глибина за замовченням має спиратися на ефективну глибину роботи застосованих детекторів. Незалежні випробування продемонстрували, що міни із мінімальним вмістом металу піддаються виявленню за допомогою сучасних металодетекторів на глибині залягання 130мм нижче поверхні землі. Таким чином, глибина за умовчанням має становити щонайменше 130мм. Необхідна глибина очищення може змінюватися в ході виконання робіт. Будь-які поправки мають бути погодженими між НОПМД та організацією, що займається розмінуванням, та підлягають офіційній реєстрації.

Якщо глибина залягання мін та ВЗВ перевищує глибину, яку можна б було надійно виявити за допомогою наявних металодетекторів, слід скористатися альтернативним або комбінованим методом очищення.

Організація, що займається розмінуванням, одержує від НОПМД завдання щодо певного району, у якому зазначено, який район підлягає очищенню, а також необхідну глибину очищення. У завданні може бути також наведено наступне:

- a) будь-яка необхідна додаткова діяльність, наприклад маркування;
- b) ресурси для розмінування, що мають бути застосовані;
- c) протягом якого часу очікується виконання цього завдання організацією, що займається розмінуванням
- d) будь-які інші додаткові вимоги до якості очищення; та
- e) вимоги щодо моніторингу та інспекції.

Видалення та/або знешкодження усіх мін та ВЗВ у визначеному районі на вказаній глибині забезпечується завдяки наступному:

- f) залучення акредитованих організацій, що займаються розмінуванням, з можливостями, що пройшли операційну акредитацію, такими як ручне розмінування, наявність груп, що працюють з собаками мінно-розшукової служби (СМРС), наявність груп, що працюють з механічними системами і підтримують зв'язок з громадами. Керівництво щодо акредитації організацій, що займаються розмінуванням, наведено у стандарті МСПМД (IMAS) 07.30;
- g) використання відповідних практик управління і застосування безпечних та ефективних оперативних процедур. Керівництво щодо безпеки на ділянці утилізації та безпечної відстані міститься у стандарті МСПМД (IMAS) 10.20. Інформація щодо засобів індивідуального захисту зазначена у стандарті МСПМД (IMAS) 10.30. Стандарт МСПМД (IMAS) 09.30 пропонує керівництво щодо Знешкодження вибухонебезпечних предметів (ЗВНП). Стандарт МТКБ (IATG) 11.30 Вибухи у зонах зберігання боєприпасів – очищення із знешкодженням вибухонебезпечних предметів (ЗВНП) надає пораду щодо очищення після вибухів у зонах зберігання боєприпасів;
- h) моніторинг організації, що займається розмінуванням, та її підрозділів. Керівництво щодо моніторингу організацій з питань протимінної діяльності наведено у стандарті МСПМД (IMAS) 07.40;
- i) проведення інспекції за результатами очищення земель. Систему проведення вибірки зразків у ході інспекції після очищення, за необхідності, можна знайти у стандарті МСПМД (IMAS) 09.20.

У контракті мають бути зазначені район, що підлягає очищенню, глибина очищення і вимоги щодо моніторингу та інспекції. Ці позиції підлягають визначенню НОПМД і погодженню в ході підготовки контракту.

Примітка: Визначення глибини очищення залежатиме від запланованого використання землі, можливого забруднення мінами або ВЗВ у районі, що підлягає очищенню, та інших екологічних факторів. Наприклад:

- міни та ВЗВ, в тому числі суббоеприпаси, що не вибухнули, можуть знаходитися на поверхні землі. У такому випадку технічні характеристики можуть передбачати видалення та/або знешкодження лише мін та ВЗВ на поверхні. Якщо наявність мін не очікується, дивіться стандарт МСПМД 09.11 ОРБ.
- очищення міських територій може потребувати видалення багатьох метрів щебеню в рамках процесу очищення.
- у випадках застосування великих бомб і снарядів та касетних боеприпасів, глибина очищення може становити декілька метрів.
- сипкі піски у пустельних районах або у прибережних районах вимагають очищення на глибин 1м або 2м для виявлення та знешкодження мін, що зазвичай залягають на глибині не більше 10см.

Примітка: Якщо рівень землі змінився після початкового розташування мін, контракти мають містити такі формулювання, щоб виключити непорозуміння стосовно необхідної глибини очищення.

Примітка: Можуть скластися обставини, коли організацію, що займається розмінуванням, було створено за умови надавання їй можливості самостійно визначати задачі з очищення, виходячи з загальних пріоритетів, визначених донором та/або НОПМД. За таких обставин організація, що займається розмінуванням, має ще до очищення застосовувати керівництво, наведене у стандарті МСПМД (IMAS) 07.11 Розблокування земель, та офіційно зареєструвати район та глибину запланованого очищення.

Примітка: Зв'язок з громадою призначений забезпечити, щоб програми з протимінної діяльності відповідали потребам і пріоритетам громади, включаючи особливі потреби чоловіків, жінок, хлопчиків або дівчат. Він має також забезпечити, щоб громади, що постраждали від мінного забруднення, розуміли та підтримували протимінну діяльність.

5. Відповідальність

5.1. Національний орган з питань протимінної діяльності

НОПМД зобов'язується:

- а) визначити район, що підлягає очищенню, а також глибину очищення у контрактах та угодах;
- б) зазначити стандарти та керівництва щодо ЗЯ і КЯ, що застосовуватимуться до контрактів та угод про очищення;
- в) провести акредитацію організацій, що займаються розмінуванням, в якості придатних для здійснення очищення;
- г) забезпечити систему моніторингу роботи організацій, що займаються розмінуванням; та
- д) вести реєстр очищених та неочищених земель із демонстрацією статусу очищення для кожного небезпечного району.

5.2. Організація, що займається розмінуванням

Організація, що займається розмінуванням, зобов'язується:

- а) одержати у НОПМД акредитацію на право діяльності в якості організації, що займається розмінуванням;
- б) застосовувати стандарт НОПМД щодо очищення. За відсутності національних стандартів, організація, що займається розмінуванням, має застосовувати МСПМД (IMAS) або такі стандарти, що зазначені у її контракті або угоді;
- в) вести та надавати документацію щодо очищення, відповідно до вимог НОПМД;

- d) застосовувати практики управління і оперативні процедури, що призначені очистити землі, відповідно до вимог, зазначених у контракті та угоді (угодах); і
- e) забезпечити, щоб громада, що постраждала від мін, повністю усвідомлювала проведення протимінної діяльності у районі та щоб чоловіки, жінки та діти громади були повідомлені про конкретні наслідки.

За відсутності НОПМД, організація, що займається розмінуванням, має прийняти на себе додаткові зобов'язання. Вони включають, без обмеження:

- f) щодо кожного небезпечного району – перш ніж розпочати очищення, погодити вимоги та офіційно визначити район, де проводитиметься очищення, а також глибину запланованого очищення;
- g) створити і застосовувати систему моніторингу протимінної діяльності, а також інспекцій після очищення; та
- h) допомагати приймаючій країні під час створення НОПМД у розробці національних стандартів щодо якості очищення.

5.3. Орган моніторингу

Орган моніторингу зобов'язується:

- a) одержати акредитацію від НОПМД на діяльність в якості органу моніторингу;
- b) здійснювати моніторинг організації, що займається розмінуванням, та її підрозділів відповідно до стандарту МСПМД (IMAS) 07.40 і вимог НОПМД; та
- c) вести та надавати документацію щодо моніторингових перевірок відповідно до вимог НОПМД.

5.4. Контрольний орган

Контрольний орган зобов'язується:

- a) одержати акредитацію у НОПМД на ведення діяльності в якості контрольного органу;
- b) застосовувати процедури відбору зразків відповідно до стандарту МСПМД (IMAS) 09.20 і вимог НОПМД; та
- c) вести та надавати документацію щодо інспекцій відповідно до вимог НОПМД.

Додаток А **(Нормативні)** **Посилання**

Наступні нормативні документи містять положення, які шляхом посилання на цей текст, складають положення цієї частини стандарту. Що стосується датованих посилань, то подальші виправлення цих публікацій або їхні перегляди в даному контексті не застосовуються. Однак, сторонам угод, заснованих на цій частині стандарту, рекомендується розглянути можливість застосування найостанніших видань вказаних нижче нормативних документів. Що ж до недатованих посилань, то застосовується останнє видання нормативного документа, на який робиться посилання. Члени ISO та IEC ведуть реєстри чинних на цей час стандартів ICO (ISO) або EC (EN):

- a) МТКБ (IATG) 11.30 Вибухи у зонах зберігання боєприпасів – очищення із знешкодженням вибухонебезпечних предметів (ЗВНП);
- b) МСПМД (IMAS) 04.10 Глосарій термінів, визначень і скорочень з питань протимінної діяльності;
- c) МСПМД (IMAS) 07.30 Акредитація організацій, що займаються розмінуванням;
- d) МСПМД (IMAS) 07.40 Моніторинг організацій, що займаються розмінуванням;
- e) МСПМД (IMAS) 07.11 Розблокування земель;
- f) МСПМД (IMAS) 08.10 Нетехнічне обстеження;
- g) МСПМД (IMAS) 08.20 Технічне обстеження;
- h) МСПМД (IMAS) 09.11 Очищення району боїв;
- i) МСПМД (IMAS) 09.20 Інспекція очищених земель: керівництво щодо застосування процедур відбору зразків;
- j) МСПМД (IMAS) 09.30 Знешкодження вибухонебезпечних предметів;
- k) МСПМД (IMAS) 10.20 Безпека і гігієна праці – безпека на ділянці знищення; та
- l) МСПМД (IMAS) 10.30 Засоби індивідуального захисту.

Слід використовувати останні версії/видання цих посилань. Женевський міжнародний центр гуманітарного розмінування (ЖМЦГР) має копії усіх посилань, застосованих у цьому стандарті. ЖМЦГР веде реєстр останніх версій/видань стандартів, керівництв і посилань. З ним можна ознайомитися на веб-сайті МСПМД (www.mineactionstandards.org). НОПМД, роботодавцям та іншим зацікавленим сторонам і організаціям слід отримати копії відповідних стандартів перш ніж розпочинати роботу над програмами з протимінної діяльності.

Реєстр поправок

Внесення поправок до МСПМД (IMAS)

Серія стандартів МСПМД (IMAS) підлягає офіційному перегляду на трирічній основі, проте це не виключає внесення поправок в межах цих трирічних періодів з причин операційної безпеки й ефективності або ж для редакційних цілей.

При внесенні поправок до цього МСПМД (IMAS) їм надається номер, вказується дата та наводиться загальна інформація про відповідну поправку (див. таблицю нижче). Поправка також буде вказана на титульній сторінці МСПМД (IMAS) шляхом її зазначення під датою видання і фразою «містить поправку номер(-и)1 тощо».

Після завершення офіційного перегляду кожного МСПМД (IMAS) можуть випускатися нові видання. Поправки аж до самої дати нового видання будуть внесені до нового видання і таблиця реєстру поправок буде очищена. Після цього реєстрація поправок почнеться знову до того часу, поки не буде проведено новий перегляд.

Версіями МСПМД (IMAS) з найпізнішими поправками є версії, розміщені на веб-сайті МСПМД (IMAS) за адресою www.mineactionstandards.org.

Номер	Дата	Інформація про поправку
1	01 грудня 2004 року	1. Зміни у форматуванні. 2. Незначне редагування тексту. 3. Зміни у термінах, визначеннях і скороченнях, де необхідно забезпечити відповідність цього стандарту МСПМД (IMAS) стандарту МСПМД (IMAS) 04.10.
2	24 січня 2007 року	1. Незначні зміни/доповнення у першому і другому параграфі передмови. 2. Видалення якості з пункту 4 технічних характеристик очищення 3. Пункт 4, додавання нового четвертого параграфу стосовно завдання. 4. Додавання підпункту "d" до пункту 5.1 Національний орган з питань протимінної діяльності (НОПМД). 5. Включення терміну «міни та ВЗВ ». 6. Видалення терміну «загроза» з усього тексту МСПМД(IMAS).
3	01 березня 2010 року	1. Незначні зміни по тексту. 2. Зміна у визначенні терміну «НОПМД». 3. Видалення Додатку В та посилань на нього у пункті 3. 4. Введення концепції вивільнення земель та включення посилання на вивільнення земель з МСПМД 08.20, 08.21 і 08.22. 7. Включення суббоеприпасів/касетних боеприпасів для розкриття терміну «касетні боеприпаси». 8. Забезпечення включення гендерного фактору і різноманітності, незначні відповідні зміни. 9. Включення нормативних посилань на UNDP/SEESAC RAMD/S 05.55.
4	01 серпня 2012 року	1 Включення МТКБ 11.30 до вступу, області застосування, пункту 4 та в якості нормативного посилання у Додатку А. 5. Видалення нормативних посилань на UNDP/SEESAC RAMD/S 05.55. 6. Переглянуто з метою врахування впливу розвитку МТКБ. 7. Незначні типографічні поправки.
5	01 червня 2013 року	1. Переглянуто з оглядом на вплив нового МСПМД (IMAS) щодо вивільнення земель. 2. Номер поправки включено до назви і заголовку. 3. Оновлено термін «Вивільнення земель» у Вступі. 4. Оновлені посилання на стандарти МСПМД (IMAS) Вивільнення земель, Нетехнічне обстеження, Технічне обстеження.